

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

FAKULTA INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

Dokumentace k projektu do předmětů IFJ a IAL
Implementace interpretu jazyka IFJ15
Tým 052, varianta *a/2/II*

Vedoucí týmu:	Postolka Matěj	xposto02	25 %
Další členové:	Osadský Lukáš	xosads00	25 %
	Plaskoň Pavol	xplask00	25 %
	Pospíšil Pavel	xpospi88	25 %

Obsah

1	Úvod	2
2	Práce v týmu	2
2.1	Rozdělení práce na jednotlivých částech	2
2.2	Průběh vývoje	2
3	Implementace interpretu jazyka IFJ15	3
3.1	Lexikální analýza	3
3.2	Syntaktická a sémantická analýza	3
3.2.1	Zpracování jazykových konsturkcí	3
3.2.2	Zpracování výrazů a volání funkcí	4
3.2.3	Sémantická analýza	4
3.3	Interpret	4
3.3.1	Volání funkcí	4
3.4	Datové struktury	5
3.4.1	Zásobník	5
3.4.2	Řetězec	5
3.4.3	Tabulka s rozptýlenými položkami	5
3.5	Algoritmy	5
3.5.1	Řadící algoritmus Heap Sort	5
3.5.2	Vyhledávání podřetězce – Knuth-Morris-Pratt	5
4	Přílohy	6
4.A	Diagram konečného autommlatu lexikální analýzy	6
4.B	LL-gramatika	7
4.C	Precedenční tabulka	9
4.D	Instrukční sada trojadresného kódu	10
5	Zdroje	11

1 Úvod

Tato dokumentace popisuje implementaci interpretu jazyka IFJ15, který je podmnožinou jazyka C++11. Interpret se skládá ze čtyřech částí popsanych v následujících kapitolách.

- Lexikální analyzátor
- Syntaktický analyzátor
- Sémantický analyzátor
- Interpret

2 Práce v týmu

2.1 Rozdělení práce na jednotlivých částech

- Osadský Lukáš – Lexikální analyzátor
- Matěj Postolka – Sémantický a syntaktický analyzátor
- Pavel Pospíšil – Zpracování výrazů a volání funkcí
- Pavel Plaskoň – Interpret, vestavěné funkce

2.2 Průběh vývoje

Projekt je řešený čtyřčlenným týmem, bylo tedy potřebné zvolit vhodný systém správy zdrojových souborů. Přes téměř nulové zkušenosti většiny členů týmu jsme k těmto účelům využili verzovací systém `Git` na privátním serveru vedoucího člena. Konzultace probíhaly jednou týdně, obsahovaly zhodnocení aktuálních výsledků a stanovení dalšího postupu. Nejdříve tedy každý člen pracoval sám, po několika týdnech práce proběhly dvě schůzky na kterých jsme programovali společně. V průběhu celého procesu členové týmu doplňovali krátké testovací ukázky kódu, kterými bylo následně možné, pomocí skriptu napsaného v jazyce `Python`, testovat dosavadní stabilitu celku. Při testování se nám též osvědčil nástroj `gcovr`.

Inkrementální vývojový cyklus

3 Implementace interpretu jazyka IFJ15

3.1 Lexikální analýza

Lexikální analyzátor je vstupní částí překladače. Je založen na deterministickém konečném automatu, jehož hlavním úkolem je čtení zdrojového souboru a na základě lexikálních pravidel jazyka rozdělit jednotlivé posloupnosti znaků souboru na lexikální části – lexémy.

Náš konečný automat začíná ve stavu **S_START**, ze kterého se po načítání znaků může dostat do několika dalších stavů, v kterých už zpracovává jednotlivé lexikální jednotky. Rozpoznané lexikální jednotky jsou reprezenované strukturou `token`, která obsahuje informace o typu tokenu a jeho data. Data do tokenu jsou zapisována za pomoci funkcí z námi implementované knihovny `string.h`. V této knihovně se nachází několik funkcí na práci s řetezci, například funkce pro inicializaci či pro vkládání dat do řetězce.

Vedlejším úkolem lexikální analýzy je odstraňování všech komentářů a bílých znaků, neboť nejsou podstatné při dalším zpracování. Zpracování komentářů začíná načtením znaku `/` se dostane do stavu **S_DIV**, ve kterém mohou nastat tři situace. První nastane při dalším načtení znaku `/`, což vede na detekci řádkového komentáře **S_LCOM** – line comment. Po zpracování komentáře se automat vrací do stavu **S_START**. Druhá situace nastane při načtení znaku `*`. Automat přejde do stavu **S_LBC** – blokový komentář. Do dalšího příchodu znaku `*` se všechny znaky považují za součást komentáře. Po načtení znaku `/`, jenž značí konec blokového komentáře, se automat přesune opět do stavu **S_START**. Třetí situace nastane při přečtení znaku jiného (vyjímaje konec souboru), kdy je předcházející znak vyhodnocen jako token operátoru dělení.

Činnost lexikálního analyzátoru je přímo řízena syntaktickým analyzátozem, který postupně žádá o jednotlivé tokeny. Princip fungování lexikální analýzy reprezentuje příloha 4.A, ve které je zobrazeno její schéma.

3.2 Syntaktická a sémantická analýza

Syntaktický a sémantický analyzátor, neboli **parser**, představuje ústřední část naší implementace interpretu jazyka IFJ15. Parser se volá prakticky ihned po spuštění programu a přejímá řízení do doby, než dojde k úplnému zpracování zdrojového souboru.

3.2.1 Zpracování jazykových konsturkcí

Syntaktická analýza je implementována rekurzivním sestupem, který je řízen pravidly naší LL-gramatiky uvedenými v příloze 4.B. Neterminální symboly představují tokeny přijaté od lexikálního analyzátoru. Ten je volán přímo z parseru vždy, když je třeba zpracovat další token. Se syntaktickou analýzou je současně vykonávána také analýza sémantická. Při deklaraci nebo definici funkce – jazyk IFJ15 podporuje v globálním prostoru pouze funkce – se do globální tabulky symbolů ukládá datová struktura reprezentující danou funkci.

V případě definice funkce poté dochází ke zpracování těla dané funkce. Přímo během rekurzivního sestupu se tak vykonávají všechny potřebné sémantické kontroly a naplňuje se lokální tabulka symbolů. Taktéž se generují vnitřní instrukce, které se ukládají do instrukčního seznamu příslušné funkce. Pokud se během syntaktické analýzy naráží na výraz, je řízení programu předáno modulu pro vyhodnocování výrazů `expr`, který pomocí precedenční analýzy provede vyhodnocení daného výrazu a poté předá řízení zpět parseru.

Po zpracování celého zdrojového souboru se provádí závěrečné sémantické kontroly. Kontroluje se například, zda došlo během zpracování zdrojového souboru k definici všech deklarovaných funkcí, přesná signatura fce `main`. Tímto je syntaktická a sémantická analýza ukončena a parser předá řízení interpretu.

3.2.2 Zpracování výrazů a volání funkcí

Zpracování výrazu je voláno v několika rozličných situacích. Existují situace, kdy se však na místě výrazu může objevit volání funkce. Volání funkcí i zpracovávání výrazů jsou v naší implementaci součástí jednoho modulu.

Zpracování výrazů řízené precedenční tabulkou uvedenou v příloze 4.C probíhá ve dvou krocích. V prvním kroku je za pomoci zásobníkové struktury výraz převeden z infixové na postfixovou notaci. V tomto kroku je kontrolována správná posloupnost operátorů, operandů a závorek.

V kroku druhém je vyhodnocena postfixová notace a vygenerovány příslušné instrukce. V této fázi běhu interpretu se kontrolují datové typy operandů a nastavují odvozené datové typy proměnným s modifikátorem `auto`.

Při výskytu volání funkce je mimo jiné kontrolován datový typ proměnné, kterou tato funkce nastavuje svojí návratovou hodnotou.

3.2.3 Sémantická analýza

Sémantická analýza probíhá paralelně se syntaktickou analýzou v rámci rekurzivního sestupu i precedenční analýzy výrazů. Kontroluje se definice a deklarace funkcí i deklarace proměnných.

3.3 Interpret

Interpret ke své práci využívá globální zásobník, lokální zásobník pro aktuální funkci a tabulky s rozptýlenými položkami pro proměnné. Každý blok příkazů interpretovaného programu má vlastní tabulku proměnných – pro zabezpečení viditelnosti proměnných jenom v rámci jejich bloku. Na začátku se v globální tabulce symbolů vyhledá funkce `main`, vytvoří se pro ni lokální rámec a instrukční ukazatel se nastaví na začátek instrukčního listu – jednosměrně vázaného lineárního seznamu. Přesun na další položku seznamu představuje přechod na další instrukci. Při instrukcích skoku se instrukční ukazatel nastaví na danou instrukci v rámci dané funkce.

3.3.1 Volání funkcí

Před provedením volání funkce jsou její parametry uloženy na pomocný zásobník instrukcí `INS_PUSH_PARAM`. Dále se do globálního zásobníku uloží ukazatel na aktuální instrukci a aktuální rámec, vytvoří se nový lokální rámec a instrukční ukazatel se nastaví na začátek instrukčního listu volané funkce. Při návratu z funkce se její návratová hodnota uloží do vyhrazené proměnné ve struktuře reprezentující funkci v globální tabulce symbolů. Tím je interpret oddělen od režie návratových hodnot. Menší nevýhodou této implementace je generování návratové proměnné pro každou funkci. Vše je zabezpečeno při generování kódu. Z globálního rámce se načte původní rámec a instrukce následující po dokončeném volání funkce, interpretace pokračuje.

3.4 Datové struktury

Následující kapitola základní informace o datových strukturách použitých při naší implementaci.

3.4.1 Zásobník

Zásobník je dynamická datová struktura. Položkami zásobníku jsou ukazatele na typ `void`, což umožňuje jeho široké použití. Uplatňuje se v `parseru` i `interpretu`. Má důležitou úlohu například při převodu infixového zápisu výrazů na postfixový.

3.4.2 Řetězec

V naší implementaci je řetězec v podstatě **vektor**, nebo-li dynamické pole znaků. Dle potřeby mění svoji kapacitu. Námi implementovaný datový typ `TString` se značně liší od datového typu `string` ve vyšších programovacích jazycích.

3.4.3 Tabulka s rozptýlenými položkami

```
*** Doplní Pavol Plaskoň
používáme sdbm = uvidíme zdroj webstranku?
explicitně řazené položky
```

Tato datová struktura je použita pro tabulky symbolů. Její výhodou je rychlost vyhledávání položek. Základem je pole ukazatelů na jednotlivé položky. Položky obsahují svůj klíč, data a ukazatel na další položku, aby mohly být propojené v jednosměrně vázaný lineární seznam – seznam synonym. V případě ideální hashovací funkce není propojení v seznam potřebné a čas přístupu k položkám je konstantní. Nalezení takové funkce není triviální, zvolili jsme `XXXXXXXX (sdbm?)`. V případě konfliktu se čas nalezení položky prodloužuje o dobu prohledání lineárního seznamu.

3.5 Algoritmy

Následující kapitola se zabývá dvěma nejzajímavějšími algoritmy naší implementace, první z nich slouží pro řazení, druhý pro vyhledávání podřetězce v řetězci.

3.5.1 Řadící algoritmus Heap Sort

```
*** Doplní tvůrce
```

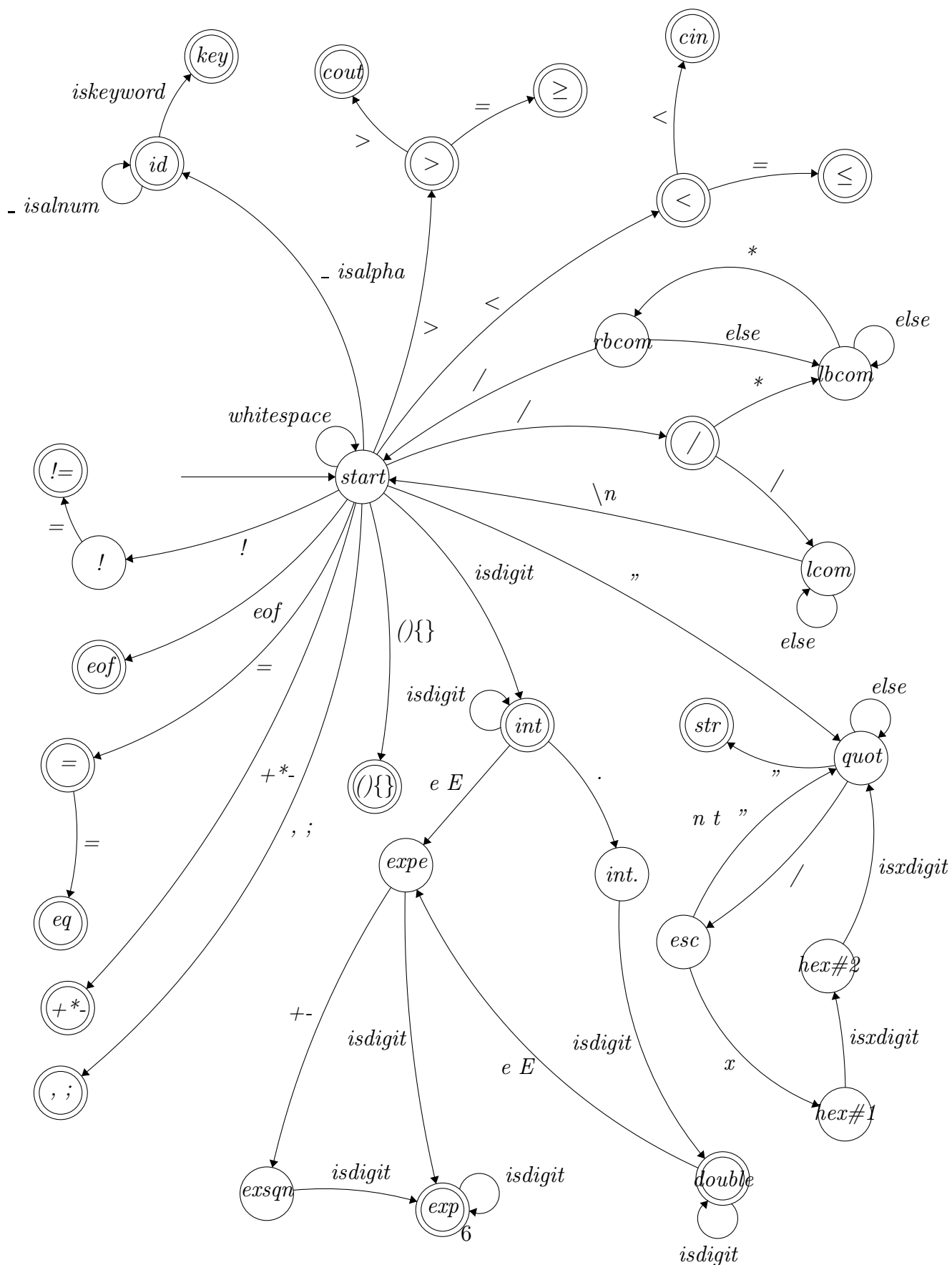
Funkce pro seřazení prvků v poli.

3.5.2 Vyhledávání podřetězce – Knuth-Morris-Pratt

Vyhledání podřetězce v řetězci ve vestavěné funkci `find` je řešeno algoritmem Knuth-Morris-Pratt. Základem algoritmu je vytvoření masky, tzv. `Fail vector`. Jedná se o pole celých čísel, délka pole je totožná s délkou hledaného textu. Ke každému písmenu hledaného řetězce je přiřazeno číslo, které určuje index pro návrat programu v případě neshody znaků.

4 Přílohy

4.A Diagram konečného autommlatu lexikální analýzy

4.B LL-gramatika

Část první

PROG->FUNCTION_DECL PROG

PROG->eps

FUNCTION_DECL->DATA_TYPE t_identifier t_lround_bracket FUNC_DECL_PARAMS t_rround_bracket NESTED_BLOCK

DATA_TYPE->t_int

DATA_TYPE->t_double

DATA_TYPE->t_string

FUNC_DECL_PARAMS->DATA_TYPE t_identifier FUNC_DECL_PARAMS_NEXT

FUNC_DECL_PARAMS_NEXT->t_comma FUNC_DECL_PARAMS

FUNC_DECL_PARAMS->eps

FUNC_DECL_PARAMS_NEXT->eps

NESTED_BLOCK->t_lcurly_bracket NBC t_rcurly_bracket

NBC->DECL_OR_ASSIGN NBC

DECL_OR_ASSIGN->DATA_TYPE t_identifier DECL_ASSIGN t_semicolon

DECL_OR_ASSIGN->t_auto t_identifier t_assign EXPRESSION t_semicolon

DECL_ASSIGN->t_assign EXPRESSION

DECL_ASSIGN->eps

NBC->FCALL_OR_ASSIGN NBC

FCALL_OR_ASSIGN->t_identifier FOA_PART2

FOA_PART2->t_lround_bracket FUNCTION_CALL_PARAMS t_rround_bracket t_semicolon

FOA_PART2->t_assign EXPRESSION t_semicolon

HARD_VALUE->t_int_value

HARD_VALUE->t_double_value

HARD_VALUE->t_string_value

FUNCTION_CALL_PARAMS->FUNCTION_CALL_PARAM FUNCTION_CALL_PARAMS_NEXT

FUNCTION_CALL_PARAMS->eps

FUNCTION_CALL_PARAM->t_identifier

FUNCTION_CALL_PARAM->HARD_VALUE

FUNCTION_CALL_PARAMS_NEXT->t_comma FUNCTION_CALL_PARAMS

FUNCTION_CALL_PARAMS_NEXT->eps

Část druhá

NBC->BUILTIN_CALL NBC
BUILTIN_CALL->BUILTIN_FUNC t_lround_bracket FUNCTION_CALL_PARAMS t_rround_bracket t_semicolon
BUILTIN_FUNC->token_bf_length
BUILTIN_FUNC->token_bf_substr
BUILTIN_FUNC->token_bf_concat
BUILTIN_FUNC->token_bf_find
BUILTIN_FUNC->token_bf_sort
NBC->IF_STATEMENT NBC
IF_STATEMENT->t_if t_lround_bracket EXPRESSION t_rround_bracket NESTED_BLOCK ELSE_STATEMENT
ELSE_STATEMENT->t_else NESTED_BLOCK
ELSE_STATEMENT->eps
NBC->COUT NBC
COUT->t_cout t_cout_bracket COUT_OUTPUT COUT_NEXT t_semicolon
COUT_OUTPUT->t_identifier
COUT_OUTPUT->HARD_VALUE
COUT_NEXT->t_cout_bracket COUT_OUTPUT COUT_NEXT
COUT_NEXT->eps
NBC->CIN NBC
CIN->t_cin t_cin_bracket t_identifier CIN_NEXT t_semicolon
CIN_NEXT->t_cin_bracket t_identifier CIN_NEXT
CIN_NEXT->eps
NBC->FOR_STATEMENT NBC
FOR_STATEMENT->t_for t_lround_bracket FOR_DECLARATION FOR_EXPR FOR_ASSIGN t_rround_bracket NESTED_BLOCK
FOR_DECLARATION->DATA_TYPE t_identifier DECL_ASSIGN t_semicolon
FOR_DECLARATION->t_auto t_identifier t_assign EXPRESSION t_semicolon
FOR_EXPR->EXPRESSION t_semicolon
FOR_ASSIGN->t_identifier t_assign EXPRESSION
NBC->NESTED_BLOCK NBC
NBC->RETURN
RETURN->t_return EXPRESSION t_semicolon
NBC->eps

4.C Precedenční tabulka

Stack \ Input	+	-	*	/	()	id	<	>	<=	>=	==	!=
+	>	>	<	<	<	>	<	>	>	>	>	>	>
-	>	>	<	<	<	>	<	>	>	>	>	>	>
*	>	>	>	>	<	>	<	>	>	>	>	>	>
/	>	>	>	>	<	>	<	>	>	>	>	>	>
(<	<	<	<	<	=	<	<	<	<	<	<	<
)	>	>	>	>	!	>	!	>	>	>	>	>	>
id	>	>	>	>	!	>	!	>	>	>	>	>	>
<	<	<	<	<	<	>	<	>	>	>	>	>	>
>	<	<	<	<	<	>	<	>	>	>	>	>	>
<=	<	<	<	<	<	>	<	>	>	>	>	>	>
>=	<	<	<	<	<	>	<	>	>	>	>	>	>
==	<	<	<	<	<	>	<	<	<	<	<	>	>
!=	<	<	<	<	<	>	<	<	<	<	<	>	>

4.D Instrukční sada trojadresného kódu

Část první

INS_ASSIGN *dest, src1*
přiradí hodnotu proměnné *src1* do *dest*

INS_ADD *dest, src1, src2*
sčítá *src1* a *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_SUB *dest, src1, src2*
odečítá *src1* od *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_MUL *dest, src1, src2*
vynásobí *src1* a *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_DIV *dest, src1, src2*
vydělí *src2* a *src1*, výsledek uloží do *dest*

INS_EQ *dest, src1, src2*
testuje rovnost *src1* a *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_NEQ *dest, src1, src2*
testuje nerovnost *src1* a *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_GREATER *dest, src1, src2*
testuje, je-li (hm. advanced czech?) *src1* větší než *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_GREATEREQ *dest, src1, src2*
testuje, je-li *src1* větší, nebo roven *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_LESSER *dest, src1, src2*
testuje, je-li *src1* menší než *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_LESSEQ *dest, src1, src2*
testuje, je-li *src1* menší, nebo roven *src2*, výsledek uloží do *dest*

INS_JMP *label*
nepodmíněný skok na návěští

INS_CJMP *cond label*
podmíněný skok na návěští *label* na základě hodnoty *cond*

INS_LAB *label*
návěští pro skok

INS_PUSH_PARAM *src*
uloží na pomocnej zásobník parameter pro volání funkce

INS_CALL *func*
volání funkce *func*

INS_RET
ukončení provádění funkce

INS_PUSH_TAB *src1*
vytvoření nového rámce pro vnořený blok *src1*

INS_POP_TAB *src1*
zrušení rámce jednoho bloku programu

INS_LENGTH *dest, src1*
volání vestavěné funkce *length* s parametrem *src1*, výsledek uloží do *dest*

Část druhá

INS_SUBSTR dest

volání vestavěné funkce `substr` s předem uloženými parametry, výsledek uloží do dest

INS_CONCAT dest, src1, src2

volání vestavěné funkce `concat` s parametry src1 a src2, výsledek uloží do dest

INS_FIND dest, src1, src2

volání vestavěné funkce `find` s parametry src1 a src2, výsledek uloží do dest

INS_SORT dest, src1

volání vestavěné funkce `sort` s parametrem src1, výsledek uloží do dest

INS_CIN src1

načítá do dest hodnotu ze standardního vstupu

INS_COUT dest

vypíše na standardní výstup src1

5 Zdroje

<http://madebyevan.com/fsm/>

sdbm algoritmus